

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił G. K. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że do dnia 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony nie udowodnił wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych wynoszących 25 lat oraz 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia:

- w Zakładzie Gospodarki Mieszkaniowej od 1 września 1986 r. do 15 czerwca 1989 r.,
- w Zakładzie (...) od 8 listopada 1993 r. do 31 grudnia 1998 r.

Ubezpieczony udowodnił staż pracy wynoszący 21 lat, 8 miesięcy i 28 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

/decyzja – k. 10 plik I akt ZUS/

Odwołanie od w/w decyzji złożył G. K. i wniósł o zmianę w/w decyzji i ustalenie, że spełnia on warunki do uzyskania emerytury.

/odwołanie – k. 2/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 9/

Pełnomocnik ubezpieczonego w piśmie procesowym z dnia 10 marca 2017 r. wniósł o uwzględnienie odwołania i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury. Wniósł o uwzględnienie wnioskodawcy do ogólnego stażu pracy okresu zatrudnienia w gospodarstwie rolnym (...) w gminie O. w okresach od 2 lipca 1975 r. do 26 października 1975 r., od 16 lipca 1981 r. do 31 października 1981 r., od 17 maja 1982 r. do 18 września 1982 r., od 6 sierpnia 1983 r. do 13 listopada 1983 r., od 3 czerwca 1986 r. do 31 sierpnia 1986 r., od 16 czerwca 1989 r. do 1 listopada 1992 r. – łącznie 4 lata i 8 miesięcy. Wskazał, że G. K. posiada łącznie do 1 stycznia 1999 r. – 25 lat, 9 miesięcy, 7 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz 16 lat, 6 miesięcy i 21 dni pracy w szczególnych warunkach.

/pismo procesowe – k. 38 – 41, k. 131/

W piśmie z dnia 4 kwietnia 2017 r organ rentowy wskazał, że do pracy w szczególnych warunkach można zaliczyć okres zatrudnienia od 8.11.1993 – 31.12.1998 r w Zakładzie (...) w wymiarze 4 lat, 7 miesięcy i 14 dni.

/pismo – k. 90/

Na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2017 roku pełnomocnik wnioskodawcy przyznał, że tylko łącznie z pracą w gospodarstwie rolnym, także po 1983 r wnioskodawca uzyska staż ponad 25 lat.

/e – prot. z dnia 28.04.17 00:00:23/

Na rozprawie w dniu 13 czerwca 2017 r. pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie. Wniósł o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego. Oświadczył, że koszty nie zostały pokryte w żadnej części. Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

/protokół rozprawy – 00:06:59 – 00:12:52 – płyta CD – k. 146/

W piśmie z dnia 9 maja 2017 r pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że okresy pracy w gospodarstwie rolnym po dniu 31 grudnia 1982 r należy uwzględnić w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lipca 1990 r o wliczeniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy.

/pismo – k. 131/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

G. K. urodził się (...)

/okoliczność bezsporna/

W dniu 4 września 2016 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę.

/wniosek – k. 1 – 3 plik I akt ZUS/

Ubezpieczony w okresie 1975 – 1992 (od 2 lipca 1975 r. do 26 października 1975 r., od 16 lipca 1981 r. do 31 października 1981 r., od 17 maja 1982 r. do 18 września 1982 r., od 6 sierpnia 1983 r. do 13 listopada 1983 r., od 3 czerwca 1986 r. do 31 sierpnia 1986 r., od 16 czerwca 1989 r. do 1 listopada 1992 r.) był zameldowany w P. i w P.. Odwiedzał w tym czasie kuzynów posiadających gospodarstwo rolne o powierzchni 35 ha w miejscowości K. w gminie O.. Podczas pobytu mieszkał w gospodarstwie.

/zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146/

Pomagał w gospodarstwie rolnym, najczęściej w okresach letnich w latach 1975 – 1992. Pracował przy sianokosach, zniwach i wykopkach.

/ zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146, zeznania świadka B. G. z dnia 28 kwietnia 2017 r. – 00:4:47 – 00:24:12 – płyta CD – k. 125, zeznania świadka J. G. z dnia 28 kwietnia 2017 r. – 00:24:12 – 00:30:21, 00:30:46 – 00:33:54 – płyta CD – k. 125/

Za pomoc w gospodarstwie nie otrzymywał wynagrodzenia tylko jedzenie i nocleg.

/zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146, zeznania świadka B. G. z dnia 28 kwietnia 2017 r. – 00:4:47 – 00:24:12 – płyta CD – k. 125, zeznania świadka J. G. z dnia 28 kwietnia 2017 r. – 00:24:12 – 00:30:21, 00:30:46 – 00:33:54 – płyta CD – k. 125/

Za ubezpieczonego nie były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

/zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69, zeznania świadka B. G. z dnia 28 kwietnia 2017 r. – 00:4:47 – 00:24:12 – płyta CD – k. 125/

Ubezpieczony w okresie od 1 września 1972 r. do 1 lipca 1975 r. był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w P. na stanowisku ucznia mechanika pojazdów samochodowych.

/akta osobowe – k. 96/

W okresie od dnia 27 października 1975 r do 13 października 1977 r odbywał służbę wojskową.

/okoliczność bezsporna/

Ubezpieczony w okresie od 3 grudnia 1977 r. do 3 maja 1978 r. był zatrudniony na stanowisku strażnika w Spółdzielni (...) w P..

/akta osobowe – k. 99, zaświadczenie – k. 5 akt kapitałowych/

Wnioskodawca w okresie od 4 maja 1978 r. do 31 lipca 1983 r. był zatrudniony w (...) – P. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku elektryka samochodowego.

/świadczenie pracy – k. 6 plik II akt ZUS, k. 49 – 50, akta osobowe w kopercie – k. 93/

Podczas zatrudnienia na (...) ubezpieczony wykonywał pracę elektromechanika w P.. Naprawiał ciężki sprzęt, koparki, dźwigi. Było to przedsiębiorstwo budowlane. W kanałach wnioskodawca pracował w wymiarze 80% czasu pracy.

Wnioskodawca korzystał w okresie tego zatrudnienia z urlopu bezpłatnego (7.08.1978 – 12.08.1978 – wesele kuzynki, 16.07.1981 – 16.10.1981, 17.05. – 18.09.1982). W dniu 19 czerwca 1979 r. został ukarany karą porządkową upomnienia za niezabezpieczenie przed kradzieżą stanowiska pracy. W dniu 30 czerwca 1983 r. został ukarany karą porządkową nagany za nieusprawiedliwioną nieobecność w pracy. Pracodawca wnioskował o rozwiązanie umowy z wnioskodawcą z uwagi na to, że często spóźnia się do pracy, opuścił stanowisko bez usprawiedliwienia, poza tym nie prezentuje dużych kwalifikacji zawodowych.

/ zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146/

Ubezpieczony był zatrudniony w okresie od 14 listopada 1983 r. do 2 czerwca 1986 r. na stanowisku elektromechanika w Spółdzielni Kółek Rolniczych na stanowisku elektromechanika w pełnym wymiarze czasu pracy.

/świadczenie pracy – k. 7 plik II akt ZUS, umowa o pracę – k. 16 plik II akt ZUS, dokumentacja osobowa – k. 137/

Podczas zatrudnienia w Spółdzielni wnioskodawca jako elektromechanik obsługiwał kombajny, traktory, samochody ciężarowe. Napraw dokonywał tylko w warsztacie. Często w kanałach spędzał cały dzień. Czasami naprawy wykonywał na polu np. wykręcał rozrusznik. W kanałach ubezpieczony pracował około 80% czasu pracy.

/ zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146/

G. K. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P. (obecnie: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej) w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1 września 1986 r. do 15 czerwca 1989 r. był zatrudniony na stanowisku elektromontera napraw pojazdów samochodowych.

/świadczenie pracy – k. 8 plik II akt ZUS, k. 7 plik IV akt ZUS, k. 11 – 12, akta osobowe – k. 102/

Podczas zatrudnienia w Zakładzie (...) jako elektromechanik naprawiał sprzęt ciężki typu ładowarki, spycharki. Pracę wykonywał w kanałach i w warsztacie. W kanałach ubezpieczony pracował około 80% czasu pracy.

/ zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146/

Zakład wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, z którego wynika, że podczas zatrudnienia w Zakładzie (...) w okresie od 1 września 1986 r. do 15 czerwca 1989 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy świadczył pracę na stanowisku elektromontera napraw pojazdów samochodowych wymienionym w wykazie A, Dział XIV, poz. 16 pkt 1 zawartym w załączniku nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 1 lipca 1983 r. w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy resortu

administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej.

/świadczenie pracy w szczególnych warunkach – k. 66/

Wnioskodawca był zatrudniony w (...) Spółdzielni (...) w P. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku elektryka samochodowego w okresie od 2 listopada 1992 r. do 31 lipca 1993 r.

/świadczenie pracy – k. 9 plik II akt ZUS, k. 15 – 16, akta osobowe – k. 110/

Podczas zatrudnienia w Spółdzielni (...) wnioskodawca jako elektromechanik naprawiał samochody ciężarowe w kanałach i na zewnątrz. Około 80% czasu pracy spędzał w kanałach.

/ zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146/

Wnioskodawca w okresie od 8 listopada 1993 r. do 31 lipca 2008 r. był zatrudniony w Zakładzie (...) w P. na stanowisku elektromontera napraw pojazdów samochodowych oraz portiera w pełnym wymiarze czasu pracy.

/świadczenie pracy w szczególnych warunkach – k. 9 – 13 plik IV akt ZUS, k. 5/

Podczas zatrudnienia w Zakładzie (...) jako elektromechanik ubezpieczony naprawiał ciężki sprzęt budowlany. Około 80% czasu pracy ubezpieczony spędzał w kanałach.

/ zeznania wnioskodawcy z dnia 14 marca 2017 r. – 00:05:58 – 00:27:28 – płyta CD – k. 69 w zw. z zeznaniami z dnia 13 czerwca 2017 r. – 00:04:18 – 00:06:59 – płyta – k. 146/

Zakład (...) w P. wystawił świadectwo pracy w szczególnych warunkach w którym wskazał, że ubezpieczony podczas zatrudnienia w w/w zakładzie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych w okresie od 8 listopada 1993 r. do 30 września 2005 r., w okresie od 1 kwietnia 2006 r. do 15 marca 2007 r., od 1 kwietnia 2007 r. do 30 kwietnia 2007 r., w okresie od 1 czerwca 2007 r. do 19 czerwca 2008 r., od 1 lipca 2007 r. do 27 stycznia 2008 r., od 31 stycznia 2008 r. do 12 marca 2008 r., od 15 marca 2008 r. do 20 marca 2008 r., od 31 marca 2008 r. do 31 lipca 2008 r. na stanowisku elektromonter napraw pojazdów samochodowych wymienionym w wykazie, dziale XIV, poz. 16, pkt 2 zawartym w załączniku nr 1 do Zarządzenia Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska w sprawie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury i renty inwalidzkiej.

/świadczenie pracy w szczególnych warunkach – k. 27 plik III akt ZUS, świadectwo pracy – k. 9 – 13 plik IV akt ZUS/

Organ rentowy uznał za udowodniony przez wnioskodawcę staż pracy wynoszący 21 lat i 8 miesięcy okresów składkowych i nieskładkowych:

/ bezsporne – karta przebiegu zatrudnienia – k. 9 akt ZUS/

Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

/bezsporne/

Sąd dokonał następującej oceny dowodów:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy, w tym w aktach ZUS oraz jedynie częściowo na podstawie zeznań wnioskodawcy i zeznań świadków: B. G. i J. G..

Zeznania wnioskodawcy i świadków nie są bowiem spójne i w pełni przekonujące. W ocenie Sądu możliwym jest, że wnioskodawca w ramach rodzinnego wsparcia, w zamian za jedzenie i mieszkanie, pomagał rodzinie w gospodarstwie rolnym w miejscowości K..

Sąd nie kwestionuje, że ubezpieczony pomagał w gospodarstwie, ale zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że pracował tam stale i codziennie przez ponad 4 godziny dziennie.

W spornych okresach jak zeznał sam ubezpieczony był on zameldowany w innym miejscu, co wskazuje, że u rodziny przebywał jedynie czasowo co także wyklucza jego stały pobyt i pracę w gospodarstwie w większym rozmiarze niż w ramach pomocy zwyczajowo świadczonej rodzinie.

Niespornym jest także, że ubezpieczony nie otrzymywał za swoją pomoc w gospodarstwie żadnych pieniędzy, tylko jedzenie i nocleg. Zatem trudno uwierzyć, że dorosły mężczyzna przez co najmniej kilka miesięcy w roku w latach 1975 – 1992 r. pracował bez żadnego wynagrodzenia, skoro jak sam zeznał był zameldowany w innym miejscu, co zapewne powodowało obciążenie go chociażby kosztami związanymi z utrzymaniem mieszkania jak np. czynsz.

Świadkowie i wnioskodawca nie byli zgodni co do okresów pracy w gospodarstwie rolnym – zarówno co do miesięcy /miesiące letnie - 5 miesięcy - pół roku, a także ostatecznie okresy wskazane przez ubezpieczonego/, jak i lat, miejsca przebywania wnioskodawcy w gospodarstwie (salon, stołowy, sypialnia).

Sąd odmówił także wiary ubezpieczonemu, że w okresach, w których będąc zatrudnionym zawodowo brał urlop bezpłatny i jeździł do rodziny pomagać im w pracy gospodarstwie rolnym nie otrzymując za to żadnego wynagrodzenia.

Podsumowując Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy ani zeznaniom świadków w zakresie, w jakim twierdzili, że w latach 1975 – 1992 przez kilka miesięcy w roku wnioskodawca pracował stale i codziennie w gospodarstwie rolnym kuzynów co najmniej 4 godziny dziennie.

Należy podkreślić, że wypełniając kwestionariusz osobowy, składając wniosek o ustalenie kapitału początkowego wnioskodawca nie wskazywał na okresy pracy w gospodarstwie rolnym /k. 2 akt kapitałowych/. W toku procesu także je modyfikował. Także we wniosku o emeryturę wnioskodawca nie wskazywał na pracę w gospodarstwie rolnym.

W żaden sposób nie została udokumentowana własność ani powierzchnia gospodarstwa rolnego.

Zaś jeśli chodzi o staż pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach na stanowisku elektromechanika w kanałach Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy co do faktu, że ubezpieczony świadczył pracę w (...) – P., Spółdzielni Kółek Rolniczych, Zakładzie Gospodarki Mieszkaniowej w P., (...) Spółdzielni (...), Zakładzie (...) w P. w pełnym wymiarze czasu pracy. Jednakże na ich podstawie niemożliwym jest ustalenie, iż podczas zatrudnienia w w/w zakładach pracy ubezpieczony świadczył pracę w szczególnych warunkach na stanowisku elektromechanika w kanałach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wnioskodawca w tym zakresie nie składał wniosków dowodowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy nie może być uwzględnione.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 poz. 887), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zaś ust. 2 w/w przepisu stanowi, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W myśl art. 32 ust. 1 w/w ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3.

Zgodnie z art. 27 w/w ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 65 lat (dla mężczyzn), oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat (dla mężczyzn).

Według treści § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudniania” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Do przyznania emerytury konieczne jest aby wszystkie wskazane w cytowanych przepisach przesłanki zostały spełnione łącznie. Wnioskodawca musi zatem wykazać, że na dzień 1 stycznia 1999 r. miał wymagany staż ogólny (25 lat), staż pracy w warunkach szczególnych (15 lat). Musi ukończyć 60 lat oraz nie może być członkiem otwartego funduszu emerytalnego albo musi złożyć wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody państwa.

Bez kumulatywnego spełnienia powyższych warunków prawo do emerytury w oparciu o w/w przepisy cytowanej ustawy, nie przysługuje.

Organ rentowy uznał, że na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie ma wymaganego 25 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Wnioskodawca wniósł o zaliczenie do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym.

Ustaleniu podlegało zatem, czy wnioskodawca w okresach od 2 lipca 1975 r. do 26 października 1975 r., od 16 lipca 1981 r. do 31 października 1981 r., od 17 maja 1982 r. do 18 września 1982 r., od 6 sierpnia 1983 r. do 13 listopada 1983 r., od 3 czerwca 1986 r. do 31 sierpnia 1986 r., od 16 czerwca 1989 r. do 1 listopada 1992 r. pracował stale i codziennie w gospodarstwie rolnym kuzynów. Organ rentowy odmówił uwzględnienia tych okresów do stażu pracy, a co za tym idzie prawa do emerytury.

W ocenie ZUS nie można stwierdzić, że praca w gospodarstwie rolnym była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy.

Stanowisko organu rentowego jest słuszne w świetle okoliczności faktycznych sprawy oraz obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające **przed dniem 1 stycznia 1983 r.** okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5–7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powołany przepis wymienia 3 okresy podlegające uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczania wysokości emerytury, które z zastrzeżeniem art. 56 traktować można jako okresy składkowe.

Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie poglądem do stażu emerytalnego uwzględnia się - jak okresy składkowe (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) nie okresy jakiegokolwiek pracy rolniczej, a jedynie stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej w gospodarstwie, w którym osoba zainteresowana (domownik) zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania w nim prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 2011 roku, sygn. akt II UK 305/10, L. nr (...)).

Jak stanowi art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 277), ilekroć w ustawie jest mowa o domowniku – rozumie się osobę bliską rolnikowi, która:

- a) ukończyła 16 lat,
- b) pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie,
- c) stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

W rozpoznawanej sprawie Sąd uznał, że okresu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym kuzynów nie można uznać za okres zatrudnienia w rozumieniu ww. przepisów.

Na początku należy wskazać, że ubezpieczony nie przedstawił żadnych dokumentów, z których wynikałoby kto jest właścicielem gospodarstwa rolnego oraz jaka jest jego wielkość, wynika to jedynie z nieprecyzyjnych zeznań świadków.

Należy także wskazać, że wnioskodawca nie udowodnił ani pozostawania z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym ani okoliczności zamieszkiwania na terenie gospodarstwa rolnego kuzynów albo w bliskim sąsiedztwie. Jak zeznał sam ubezpieczony w spornym okresie był zameldowany w P. lub w P.. Pamiętać należy, że obowiązek meldunkowy w okresie PRL - był bardzo restrykcyjnie przestrzegany i egzekwowany. Trudno uwierzyć twierdzeniom wnioskodawcy, że choć był zameldowany w P. lub w P., to w rzeczywistości mieszkał w miejscowości K..

Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że jedynie pomagał w miarę potrzeb w gospodarstwie kuzynom w okresie letnim, gdy pracy w gospodarstwie jest więcej.

Wskazać należy w tym miejscu, że dopuszczalność uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym należy oceniać m. in. po ustaleniu wymiaru czasu takiej pracy. Stanowisko orzecznictwa jest w tym zakresie ugruntowane i jednolite. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy m. in. w wyroku z dnia 19 grudnia 2000 roku (sygn. akt II UKN 155/100, publ. OSNP 2002/16/394) przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych. Podobnie SN wypowiedział się w wyroku z dnia 18 marca 1999 roku (II UKN 528/98 OSNAP 2000/10/399) wskazując, że wykonywanie przez domownika w gospodarstwie rolnym prac o charakterze dorywczym, okazjonalnie i w wymiarze niższym od połowy pełnego wymiaru czasu pracy, nie może być traktowane jako okres składkowy. Doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych,

nie stanowi stałej pracy w gospodarstwie rolnym (tak SN w wyroku z dnia 10 maja 2000 roku, II UKN 535/99, OSNAP 2001/21/650).

Osoba ubiegająca się o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym do stażu pracy, powinna spełniać kryteria uznania jej za domownika określone w art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Stała praca w rozumieniu tego przepisu oznacza zaś pracę w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., III UK 70/10).

W innym wyroku Sąd Najwyższy zasadnie podniósł, że w stażu emerytalnym uwzględnia się - jako okresy składkowe - nie okresy jakiegokolwiek pracy w gospodarstwie rolnym, lecz tylko stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej. Doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, nie stanowi stałej pracy w gospodarstwie rolnym zaliczanej do stażu ubezpieczeniowego (sygn. akt I UK 340/13, Lex nr 1477426).

Doraźna pomoc w gospodarstwie, jaką świadczył ubezpieczony nie może być uznawana za stałą. Pamiętać należy przy tym, że niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej, zmierzająca do zaliczania w każdym wypadku okresów pracy w gospodarstwie rolnym zamiast wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych w ramach ubezpieczenia innego, niż ubezpieczenie rolnicze (tak też SN w wyroku z dnia 14 października 2013 roku, sygn. akt II UK 108/13, publ. LEX nr 1451523).

Należy zatem uznać, że wnioskodawca nie był domownikiem w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Nie można również przyjąć, że wnioskodawca nie będąc domownikiem, świadczył pracę we wskazanym gospodarstwie, ponieważ bezspornym jest, że w tym okresie nie były za wnioskodawcę odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne.

Dokonane ustalenia faktycznie nie pozwalają na zaliczenie do stażu pracy okresów od okresach od 2 lipca 1975 r. do 26 października 1975 r., od 16 lipca 1981 r. do 31 października 1981 r., od 17 maja 1982 r. do 18 września 1982 r., od 6 sierpnia 1983 r. do 13 listopada 1983 r., od 3 czerwca 1986 r. do 31 sierpnia 1986 r., od 16 czerwca 1989 r. do 1 listopada 1992 r., w których ubezpieczony pomagał w gospodarstwie, ale nie była domownikiem w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Nawet gdyby przyjąć, iż wnioskodawca wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym do 1 stycznia 1983 r., to i tak wnioskodawca nie uzyskałby 25 lat okresu stażowego. Brak jest bowiem podstaw prawnych do zaliczenia okresu po 1 stycznia 1983 r.

Nie można zaliczyć ubezpieczonemu do stażu pracy okresów pracy w gospodarstwie rolnym po 1 stycznia 1983 r., gdyż nie zostały za wnioskodawcę opłacone składki na ubezpieczenie społeczne.

Zgodnie zaś z treścią art. 19 ust. 1 i 1 b pkt 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 704), który stanowi, że emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny, wynoszący w przypadku wnioskodawcy co najmniej 65 lat,
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

W myśl art. 20 ust. 1 i 2 w/w, **do okresów ubezpieczenia wymaganych** zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) **podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;**

2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.

3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Wbrew twierdzeniom pełnomocnika ubezpieczonego nie ma zaś możliwości zaliczenia okresów pracy w gospodarstwie rolnym po 1 stycznia 1983 r. na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy /Dz. U. 1990 poz. 310/ – art. 1 ust. 1 pkt 3(przypadające po dniu 31 grudnia 1982 r okresy pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym w charakterze domownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin).

Stanowisko takie wyraził Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 25 września 2013 r. w sprawie III AUa 1897/12 i wskazał, że ustawa z 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy, nie stanowi podstawy do uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym do okresu pracy warunkującego nabycie prawa do innych świadczeń czy uprawnień, nie będącymi świadczeniami czy uprawnieniami wynikającymi ze stosunku pracy (por. także wyrok NSA w W. z dnia 19 stycznia 2006 r., I OSK 760/05).

Wnioskodawca nie wykazał także, by nie wykonywał pracy przed dniem 4 czerwca 1989 r na skutek represji politycznych (art. 6 ust. 2 pkt. 6a ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Podnosił, że korzystał z urlopów bezpłatnych, bo był szykanowany z powodu przynależności do (...). Na tę okoliczność nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych, a z załączonej dokumentacji pracowniczej wynika, iż do ubezpieczonego jako pracownika pracodawca miał uwagi w zakresie dyscypliny pracy.

Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca ma wymagany 25 - letni okres składkowy i nieskładkowy.

Zaś jeśli o staż pracy w szczególnych warunkach to należy podkreślić, że nabycie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym jest przywilejem w stosunku do nabywania emerytur w powszechnym wieku emerytalnym, przeto skorzystanie z tego prawa nie może podlegać uznaniu lub opierać się na wykładni rozszerzającej, ale powinno mieć oparcie w ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy, które spełniają prawne wymagania zakwalifikowania określonej pracy jako zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W orzecznictwie (por. np. wyrok z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 638) przyjmuje się, że nie korzysta z uprawnienia do emerytury w niższym wieku emerytalnym pracownik, który nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Z rozważań zawartych w tym orzeczeniu należy wyprowadzić nadto wniosek, iż - ze względu na charakter omawianego świadczenia (wcześniejsza emerytura) - przepisy rozporządzenia należy wyklądać ściśle.

W przedmiotowym stanie faktycznym nie budzi wątpliwości fakt, iż wnioskodawca spełnia przesłanki ustawowe co do wieku. Jednak w ocenie Sądu wnioskodawca nie spełnia także warunku co do posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku wskazuje, że prace takie jak: prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych wymienione w wykazie w dziale XIV poz. 16 są pracami w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Pomocnicze znaczenie ma tu Zarządzenie nr 9 Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 1 lipca 1983 r. w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy resortu administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej, zgodnie z którym pracą w szczególnych warunkach jest praca wymieniona w wykazie A, dział XIV, poz. 16 pkt 2 na stanowisku: elektromonter zatrudniony wyłącznie w kanałach remontowych.

Podkreślić należy jednak, iż ustawodawca w obecnie obowiązujących przepisach celowo odszedł od szczegółowego określania stanowisk pracy, skupiając się na zakresach obowiązków, bowiem nazwy stanowisk pracy mogły być bardzo różne w zależności od zakładu pracy. Ponadto ustalano je często na długo przed wejściem w życie przepisów określających pracę w warunkach szczególnych. Z tej przyczyny Sąd ma nie tylko prawo, ale i obowiązek ustalać rzeczywisty zakres obowiązków, bez względu na nazwę stanowiska.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

Jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 4 listopada 2008 roku (III AUa 3113/08, Lex nr 552003) „Świadcstwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W sytuacji, kiedy brak wymaganego świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę, Sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia, czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załącznikach nr 1 lub 2 do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.” Takie też postępowanie należy prowadzić, kiedy organ rentowy zakwestionuje fakty wskazane w tego rodzaju świadectwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2009 r., I UK 77/09, Lex nr 558288)

Stosownie do § 2 ust. 1 okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W myśl § 2 ust. 2 okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Regulacja § 2, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma jednak zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków (por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 r. sygn. III UZP 5/85, uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84). Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na okoliczność pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w szczególnych warunkach dopuścił dowód dokumentów, z zeznań świadków.

W ocenie Sądu Okręgowego, wykonywanie przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy w w/w spornych okresach nie znajduje potwierdzenia w zebranych materiałach dowodowych.

Wskazać należy, że wnioskodawca nie określił precyzyjnie, które w których zakładach pracował w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony przesłuchany na okoliczność pracy w szczególnych warunkach w (...) – P., Spółdzielni Kółek Rolniczych, Zakładzie Gospodarki Mieszkaniowej w P., (...) Spółdzielni (...), Zakładzie (...) w P. wskazał, że pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako elektromonter w kanałach remontowych. Podał, że wykonywał naprawy samochodów ciężarowych, ciężkiego sprzętu, koparek dźwigów, kombajnów, traktorów. Wskazał także, że praca w kanałach we wszystkich w/w zakładach pracy zajmowała mu około 80% czasu pracy.

W tym miejscu zaakcentować należy, że zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawcy spoczywał ciężar dowodowy w niniejszej sprawie. Oparcie polskiej procedury cywilnej na zasadzie kontrydiktoryjności jedynie w wyjątkowych przypadkach dozwala Sądowi na podjęcie czynności mających na celu pobudzenie inicjatywy stron, a zasadą w tym zakresie jest samodzielne dążenie uczestników postępowania do wykazania prawdziwości podnoszonych twierdzeń. Jeżeli twierdzenie istotne dla rozstrzygnięcia nie zostanie udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decyduje rozkład ciężaru dowodu. Zatem strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi ryzyko ujemnych skutków niedopełnienia swoich obowiązków w tym zakresie. Sąd Okręgowy uznał również, zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku, iż nie jest zarówno zobowiązany, jak i uprawniony do przeprowadzenia dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (patrz wyrok SN z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, OSNC 1997/6-7/76). Tymczasem wnioskodawca reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika nie przedłożył w toku sprawy żadnych dowodów, które by świadczyły o tym, że praca którą wykonywał w spornym okresie w charakterze elektromontera była pracą wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu w szczególnych warunkach. Nie wykazał by praca elektromontera w kanałach remontowych zajmowała mu 8 godzin dziennie. Jak zeznał sam ubezpieczony praca w kanałach zajmowała mu około 80% czasu pracy, co oznacza, że nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. Zatem załączone do akt świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie odpowiadają rzeczywistości stanowi rzeczy. Poza tym przy uwzględnieniu tych świadectw wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Reasumując, w ocenie Sądu, w przedmiotowej sprawie z zebranego materiału dowodowego wynika jasno, iż wnioskodawca w spornym okresie nie wykonywał stale, a więc w sposób ciągły w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy czynności określonych w dziale XIV poz. 16 wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) określającego prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Biorąc pod uwagę powyższe należy wskazać, że ubezpieczony spełnił przesłanki do przyznania emerytury, a mianowicie: wieku – na dzień złożenia wniosku o emeryturę ukończył 60 rok życia oraz niebycia członkiem otwartego funduszu emerytalnego, ze względu na nieprzepracowanie wymaganego ustawowo 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz nie posiadanie co najmniej 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego emerytura wnioskodawcy nie przysługuje.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pkt 1 wyroku.

Na podstawie §15 ust. 2 w zw. z §4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1715) Sąd Okręgowy przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz radcy prawnego K. S. kwotę 110,70 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy.

K.K.-W.